

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. Николай Цветков,
Преподавател в катедра „Хореография”
ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград

Относно: публична защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ към катедра Хореография при Факултета по изкуствата на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград. Професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, област на висшето образование 8. Изкуства по научна специалност Хореография.

Основание: член на научното жури за защита на дисертационен труд в съответствие със Заповед № 2903/05.12.2024 г. на ректора ЮЗУ „Неофит Рилски“ гр. Благоевград.

Автор на дисертационния труд: Диляна Курдова
докторант редовна форма на обучение в катедра „Хореография”,
факултет по Изкуства, ЮЗУ „Неофит Рилски“ гр. Благоевград.

Тема на дисертационния труд: *ТРАНСФОРМАЦИИ НА БЪЛГАРСКИЯ
ТРАДИЦИОНЕН ТАНЦ В ЛЮБИТЕЛСКИ СЪСТАВИ ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК
(У НАС И ЗАПАДНА ЕВРОПА)*

Научен ръководител – доц. д-р. Георги Гаров

Диляна Курдова получава висшето си образование през юли 2007 в Университет Пандиос, Атина, Гърция Бакалавър „Международни и европейски отношения“.

Има 2 магистърски степени:

Юли 2008 Университет за приложни науки, Бремен, Германия

Магистър, Европейски фондове в държавния и частния сектор.

Юли 2013 ВСУ „Черноризец Храбър“, Варна

Магистър, Бълг. фолкл. хореография и арт-мениджмънт.

От 9.01.2017 г. е докторант в катедра Хореография

С опит в областта на:

- сценичните изкуства (фолклорен танц/музика; музикална продукция и концертна дейност; мениджмънт на спектакли и концерти);
- Научни изследвания в областта на традиционния фолклор (автор на книга; публикации в български и международни издания от областта на фолклора, етнохореологията, миграция и социални науки);
- нематериално културно наследство (работа на терен; опазване; архивиране; управление на база данни).
- Част от проекти по програма ERASMUS+ като консултант и координатор.

Творчески опит:

- от 2017 е активен член в [ICTMD](#) (Международен съвет за музикални и танцови традиции). Част от групите по Етнохореология; Музика и танц на Югоизточна Европа;
- Автор на книгата „Размисли върху българската женска носия“
- Изследва българския и гръцки танцов фолклор – с публикации в български и международни издания от областта на фолклора, етнохореологията, миграция и социални науки
- Лектор и преподавател по български танци, проведени 296 семинара/мастър класа и изнесени лекции по теми за българския и гръцкия традиционен фолклор в различни академични и не-академични институции в България, Белгия, Гана, Германия, Дания, Израел, Индия, Испания, Италия, Канада, Литва, Нидерландия, Норвегия, Португалия, Словения, Тайланд, Украйна, Чехия, Швейцария, Швеция.
- Опит в управление и координиране на проекти.

Предоставеният ми за рецензия дисертационен труд е посветен на изследването на проблем с безспорно значение за съвременната българска хореография. Във фокуса на вниманието на автора са поставени въпросите за: клубната (танцова)форма в България и западна Европа, исторически ракурс към възникването на клуба у нас – предвестници на явлението; създаването на националната хореографска школа; фактори, допринесли за появата и

утвърждаването на клубната форма у нас след 1989 година, етапите на развитие, както и източниците и репертоар на клубовете.

Съдържание на дисертацията

Общият обем на труда е 243 страници, от които 150 основен текст. Дисертационният труд е структуриран в Увод, изложение в три глави, заключение, използвана литература и седем приложения. Библиографията включва общо 249 заглавия, от които 179 на кирилица и 70 на латиница; 45 интернет източника и 7 имена на респонденти.

Уводът е достатъчно информативен и насочва читателя към проблематиката на изследването, неговата значимост, актуалност и мотивировката на автора за провеждането му.

Формулираната цел на настоящата дисертация - *да се изведат многопластовите трансформации, които традиционният български танц претърпява в рамките на школите по танци* е ясно, логично и убедително изведена в текста. Основните задачи са многоспектърни, реализирането, на които дава възможност за всеобхватност и пълнота в изследователската работа.

Задачите, които си поставя автора в настоящата разработка са:

- да се проследи развитието на любителския клуб в България, Нидерландия и Норвегия и да се определи какъв вид е той като се сравнят подобните явления (например танцов ансамбъл, група за изворен фолклор и т.н.);
- да се види моделът на развитие на клуба на местно, но и на наднационално ниво и да се изведат приликите и отликите в структурата и функционирането на тези институции;
- да се изведе типологизация на клубовете на национално и наднационално ниво;
- да се направи преглед на репертоара, който се изпълнява в клуба по танци, както и да се изяснят начините, по които той се набавя, преподава и променя спрямо външни и вътрешни фактори, повлиявайки така на трансформациите на традиционния танц;
- да се разгледат съпътстващи развитието на клуба явления като семинари, фестивали, хоротеки, неделни хора и др., които влияят на метаморфозите на традиционния танц;

– да се направи сравнителен анализ между българските танци в традицията и в рамките на школите, а също и как се развиват и променят;

Основните хипотези на автора са: 1) *че в България се танцуват повече хора от традиционната култура в сравнение с Нидерландия и Норвегия;* 2) *че танците претърпяват определени трансформации още преди да достигнат до клубовете поради начина на набавяне на репертоарните единици за преподаване;* 3) *че трансформациите на традиционните ни хора са повече в чужбина отколкото в България.*

Обект на изследването са любителските клубове по танцов фолклор в България и Западна Европа – по наблюдения в Нидерландия и Норвегия с техните модели на клубна форма.

Предметът на проучването е репертоарът на клуба, процесите, свързани с неговото набавяне и преподаване, а също и промените, възникващи в него поради външни и/или вътрешни фактори.

Методите на научното изследване и подходите в работата са подходящи, смислено и находчиво подбрани, удачни за реализиране на докторската дисертация и за осъществяване на поставените задачи.

Глава 1 е озаглавена „**КЛУБНАТА ФОРМА В БЪЛГАРИЯ И В ЗАПАДНА ЕВРОПА**” обхваща 58стр. и е структурирана в пет раздела:

В началото на **Първа глава** са изведени теоретични постановки, анализирана е съществуващата литература по въпроса за трансформациите на танците от традицията, както и тази относно клубната форма в България. Личният опит на автора като преподавател в клубове за народни танци у нас и в чужбина е дала възможност за съпоставка с феномени в Западна Европа, които са подобни на нашите клубове. Изведени са факторите, допринесли за появата и утвърждаването на клубната форма у нас след 1989 година и етапите на развитие. В допълнение са направени паралели между западната и българската клубна форма и е изведена типология на танцовия клуб на над-национално ниво.

В заключение на тази глава, въз основа на направения литературен обзор и анализ, позовавайки се на собствения си опит авторът прави изводи и обобщения и извежда три модела на танцовия клуб независимо от това дали той се намира в България, Норвегия или Нидерландия, тоест една над-национална типологизация на клуба.

Глава 2 е озаглавена: *РЕПЕРТОАРЪТ НА КЛУБОВЕТЕ: РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНИЯТА И ИЗТОЧНИЦИ*. В нея се разглеждат основополагащи въпроси. Целта е формулирана правилно с оглед проверка на работната хипотеза на автора. Описани са не само теренните наблюдения на докторанта, обобщена е събраната информация относно репертоара на клубовете – какъв е, как стига до преподавателите, за да бъде показан и заучен след това от танцуващите, но са изведени и какви трансформации е преминал танца още преди да бъде преподаден. Чрез преплитане на различни методи на изследване-структурирани и неструктурирани интервюта, анкети и др. с цел проучване на основната научна теза са изведени най-популярните и разпространени танци в клубовете към момента на написването на тезата.

Накрая Докторантът прави *обобщение* на Втора глава с точна формулировка на направените изводи.

Глава 3 е озаглавена *ТРАНСФОРМАЦИИ НА ТРАДИЦИОННИТЕ ХОРА В КЛУБОВЕТЕ ПО ТАНЦИ*. В Трета глава е престъпено към анализиране на резултатите, получени чрез наблюдение, анкети и интервюта, както и от изследване на вече съществуващата литература по темата във връзка с трансформацията на традиционния танц в клубовете. Направени са теоретични постановки и общ анализ в три аспекта на танца.

В първи аспект са разгледани контекст, функция и място на изпълнение, начин на разпространение на танца, модел на обучение и музикални данни – съпровод, темпо и музикален размер. Във втори аспект са разгледани структурното изграждане на танца - макроструктура и микроструктура. И в трети аспект танците са анализирани по брой, пол, подредба, хват, начин и характер на изпълнение, танцова естетика и облекло на танца. Направен е структурен анализ на хора от тип право, четворка, четворно и криво.

Накрая искам да подчертая, че данните от проведеното научно изследване и предложената методика са представени и онагледени по подходящ начин в табличен и диаграмен вид и подкрепени с прецизно проведената им обработка доказваща достоверността, валидността и надеждността на получените резултати, въз основа на което е направен многостранен логически анализ. Анализът е

изчерпателен, непротиворечив и дава ясна картина за ефекта от приложението на научното изследване, който е изцяло в подкрепа на работната хипотеза на автора.

Всичко това дава основание на автора в заключение да формулира 10 приноса на дисертационния труд. Приносите са формулирани правилно и произтичат логично от решаването на задачите. Тук бих препоръчал на Диляна Курдова да систематизира и изведе няколко препоръки с практическа насоченост.

Бих определил труда като погледът на вътрешен участник в етап от тази хореографска дейност и практика.

Искам специално да поздравя и научния ръководител доц. д-р. Георги Гаров за усилията, които е положил за добрите резултати на докторантката.

Авторефератът по смисъл и съдържание отговаря на написаното в дисертацията.

По темата на дисертацията Диляна Курдова има публикувани 3 статии:

1. Курдова, Диляна 2019: *В началото бе хорото...* В: сп. „Български фолклор“ № 2, стр. 238–245.

2. Курдова, Диляна 2020: *Преподаване на български танци в чужбина: нидерландската система.* В: Образование и изкуства: традиции и перспективи, сборник с доклади към научно-практическа конференция, посветена на 80-годишнината от рождението на проф. д-р Георги Бижков. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, стр. 706–714.

3. Kurdova, Dilyana 2020: *Virtual migration of dances: the case of Sofka na tatko.* In: Migrations, Carnival, Sustainable Development. Sixth Symposium of the ICTM Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe Held in Sinj, Croatia 15 April–21 April 2018. Published by Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia. pp. 65–74

Като цяло дисертационния труд отговаря на всички изисквания за подобен род научно изследване, а авторът му демонстрира познаване на предметните области свързани с неговото изследване.

В заключение въз основа на качествата на дисертационния труд и на нейните безспорни приноси убедено предлагам на почитаемото жури да присъди на Диляна Курдова образователната и научна степен „Доктор”. Професионално направление (шифър 8.3) „Музикално и танцово изкуство”, Научна област – 8. Изкуства , докторска програма „Хореография”

10.01.2025 г.

Подпис:

(проф. Николай Цветков)

REVIEW

by prof. Nikolay Tsvetkov,
Lecturer at the Department of Choreography
South-West University 'Neofit Rilski' – Blagoevgrad

Regarding: public defence of a dissertation thesis for the award of educational and scientific degree 'Doctor' at the Department of Choreography, *Faculty of Arts* of the South-West University 'Neofit Rilski' – Blagoevgrad. Professional field 8.3 *Music and Dance Art*; field of higher education 8. *Arts; Choreography* major.

Reason: scientific member of a jury for the defence of a dissertation in accordance with Order No. 2903/05.12.2024 of the Rector of the South-West University 'Neofit Rilski', Blagoevgrad.

Author of the dissertation thesis: Dilyana Kurdova

Full-time doctoral student at the Department of Choreography,
Faculty of Arts, SWU 'Neofit Rilski', Blagoevgrad,

Dissertation topic: *TRANSFORMATIONS OF BULGARIAN TRADITIONAL DANCE IN RECREATIONAL GROUPS FROM THE SECOND HALF OF XX CENTURY (IN BULGARIA AND WESTERN EUROPE)*

Scientific supervisor – Assoc. Prof. Georgi Garov, PhD

Dilyana Kurdova received her Bachelor's degree in International and European Studies in July 2007 at Panteion University, Athens, Greece.

She has 2 Master's degrees:

July 2008 University of Applied Sciences, Bremen, Germany

MA in European Funding in the Public and Private Sector.

July 2013 Varna Free University 'Chernorizets Hrabar', Varna.

MA, Bulgarian Folklore Choreography and Art Management.

Has been a PhD student at the Department of Choreography since 9.01.2017

With experience in the areas of:

- performing arts (folk dance/music; music production and concert management; performance and concert management);
- Has conducted research in the field of traditional folklore (author of a book; publications in Bulgarian and international journals in the field of folklore, ethnochoreology, migration and social sciences);
- Intangible cultural heritage (fieldwork; conservation; archiving; database management).
- Took part in ERASMUS+ projects as a consultant and coordinator.

Creative Experience

- Since 2017 has been an active member of the ICTMD (International Council for Traditions of Music and Dance). Member of the study groups in Ethnochoreology; Music and Dance of Southeastern Europe.
- Author of the book 'Reflections on the Bulgarian traditional female costume'
- Researcher of Bulgarian and Greek dance folklore – with publications in Bulgarian and international journals in the field of folklore, ethnochoreology, migration and social sciences
- Lecturer and teacher of Bulgarian dances, has conducted 296 seminars/masterclasses and lectured on Bulgarian and Greek traditional folklore in various academic and non-academic institutions in Bulgaria, Belgium, Canada, Czech Republic, Denmark, Germany, Ghana, India, Israel, Italy, Lithuania, Netherlands, Norway, Portugal, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, Thailand, Ukraine.
- Experience in project management and coordination.

The dissertation submitted to me for review is dedicated to the study of a problem with undeniable importance for contemporary Bulgarian choreography. The focus of the author's attention is on: the club (dance) form in Bulgaria and Western Europe, a historical perspective on the emergence of the club in our country – precursors of the phenomenon; the establishment of the national choreographic school; factors that contributed to the emergence and establishment of the club form in our country after 1989, the stages of development, as well as the sources and repertoire of recreational clubs.

Contents of the dissertation

The total length of the thesis is 243 pages, of which 150 constitute the main text. The dissertation is structured into an Introduction, a Main Part in three chapters, a Conclusion, used References and seven Appendices. The bibliography includes a total of 249 titles, of which 179 in Cyrillic and 70 in Latin; 45 internet sources and 7 names of respondents.

The introduction is sufficiently informative and directs the reader to the issues of the study, its significance, relevance and the author's motivation for conducting it.

The formulated purpose of this dissertation – *to bring out the multi-layered transformations that traditional Bulgarian dance has undergone within dance schools* is clearly, logically and convincingly laid out in the text. The main objectives are multifaceted, and their unfolding enables comprehensiveness and completeness of the research work.

The objectives set by the author in the present work are: – to trace the development of the recreational dance club in Bulgaria, the Netherlands and Norway and to determine what kind of club it is by comparing similar phenomena (e.g. dance ensembles, folklore groups, etc.);

– to trace the model of club development at a local but also at a supranational level as well as to draw out the similarities and differences in the structure and functioning of these institutions;

– to map out a typology of clubs at a national and supranational level;

– to provide an overview of the repertoire performed in dance clubs and to clarify the ways in which it is acquired, taught and transformed in relation to external and internal factors, thus influencing the changes of traditional dances;

– to examine the phenomena that accompany the development of the club, such as seminars, festivals, *Horoteques*, Sunday *horos*, etc., which influence the metamorphoses of traditional dances;

– to make a comparative analysis between traditional Bulgarian dances and within the clubs, and also how they develop and change;

The author's **main hypotheses** are: *1) that more traditional dances are danced in Bulgaria than in the Netherlands and Norway; 2) that dances undergo certain transformations even before they reach the clubs due to the way the repertoire units are being acquired in order to be taught afterwards; 3) that transformations of our traditional dances are more abroad than in Bulgaria.*

The object of the study is amateur dance folklore clubs in Bulgaria and Western Europe – based on observations in the Netherlands and Norway with their own forms and models of dance clubs.

The subject of the study is the club's repertoire, the processes involved in its acquisition and teaching, and the changes occurring in it due to external and/or internal factors.

The research methods and approaches in the thesis are appropriate, meaningfully and resourcefully chosen, suitable for the realisation of the doctoral thesis and for the accomplishment of the set objectives.

Part 1 is entitled ‘THE CLUB FORM IN BULGARIA AND WESTERN EUROPE’, covers 58 pages and is structured in five sections:

Chapter one begins with theoretical background, review of the existing literature on the transformations of dances from tradition, as well as the one on the club form in Bulgaria. The author's personal experience as a teacher in folk dance clubs in Bulgaria and abroad has enabled her to compare phenomena in Western Europe that are similar to our dance clubs. The factors that contributed to the emergence and establishment of the club form in our country after 1989 are also outlined as well as the stages of their development. In addition, parallels are drawn between the Western and the Bulgarian club form and finally a typology of the dance club on a supranational level is being proposed.

In the closing of this chapter, the author draws up conclusions and a summary based on the literature review and analyses based to her own experience, and derives three models of the dance club, regardless of whether it is located in Bulgaria, Norway or the Netherlands, i.e. a transnational typology of the club.

Part 2 is entitled: THE CLUBS’ REPERTOIRE: RESEARCH RESULTS AND SOURCES. It discusses fundamental questions. The objective is properly formulated to test the author's working hypothesis. Not only are the field observations of the doctoral student described and the gathered information regarding the repertoire of the clubs is summarized – what it is, how it reaches the teachers who show it for it to be learned by the dancers – but it is also described what transformations the dance has undergone even before it is taught. By interweaving different research methods – structured and unstructured interviews, surveys, etc. –to explore the main research thesis, the most popular and widespread dances in clubs at the time of writing are brought out.

Finally, the PhD student summarises **Chapter Two** with a precise formulation of the conclusions drawn.

Part 3 is entitled TRANSFORMATIONS OF TRADITIONAL HOROS IN DANCE CLUBS. It proceeds with presenting the results obtained through observation, questionnaires and interviews, as well as from analysis of the existing literature on the subject in relation to the transformation of traditional dance in clubs. Theoretical propositions and a general analysis are drawn up in regards of three aspects of dancing.

The first aspect covers the context, function and place of performance, mode of dance dissemination, training model and musical data such as accompaniment, tempo and musical rhythm are discussed. The second aspect refers to the structural construction of the dance – macrostructure and microstructure. The third aspect analyses dances in terms of number, gender, arrangement, hand hold, manner and way of performing, dance aesthetics and dance attire. A structural analysis of the *pravo*, *chetvotka*, *chetvorno* and *krivo* type of dances is done.

Finally, I would like to emphasize that the data of the conducted scientific research and the proposed methodology is presented and illustrated in an appropriate manner in tabular and diagrammatic form and supported by their precise processing thus proving the credibility, validity and reliability of the obtained results, based on which a multifaceted logical analysis is made. The analysis is comprehensive, non-contradictory and gives a clear picture of the effect of the application of the research, which fully supports the author's working hypothesis.

All this gives the author a reason to formulate in conclusion 10 contributions of the thesis. The contributions are formulated correctly and follow logically from the solution of the problems. Here I would recommend Dilyana Kurdova to systematize and bring out several recommendations with practical application.

I would define the work as the insider's view of a stage of this choreographic activity and practice.

I would also like to especially congratulate the supervisor Assoc. Prof. Georgi Garov, PhD for the efforts he has made for the good results of the PhD student.

The abstract corresponds in meaning and content to what is written in the dissertation.

Dilyana Kurdova has published 3 articles on the topic of her dissertation:

1. Kurdova, Dilyana 2019. *The horo was in the beginning*. In: Bulgarian Folklore Magazine № 2, pp. 238–245.
2. Kurdova, Dilyana 2020: *Teaching Bulgarian dances abroad: the Dutch system*. In: Education and Arts: Traditions and Perspectives, Proceedings of a Scientific and Practical Conference Dedicated to the 80th Anniversary of the Birth of Prof. Dr. Georgi Bizhkov. University Publishing House 'St. Kliment Ohridski', Sofia, pp. 706–714.
3. Kurdova, Dilyana 2020: *Virtual migration of dances: the case of Sofka na tatko*. In: Migrations, Carnival, Sustainable Development. Sixth Symposium of the ICTM Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe Held in Sinj, Croatia 15 April–21 April 2018. Published by Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia. pp. 65–74

Overall, the dissertation meets all the requirements for this kind of research, and its author demonstrates knowledge of the subject areas related to her research.

In conclusion, based on the merits of the dissertation and its indisputable contributions, I confidently propose to the Honourable Jury to award Dilyana Kurdova the educational and scientific degree 'Doctor'. Professional field (code 8.3) 'Music and Dance Art', Scientific field - 8. Arts, Doctoral Programme "Choreography"

10.01.2025

Signature:

(Prof. Nikolay Tsvetkov)